Tehdy jsem ji viděl naposled. Později jsme spolu mluvili už jenom telefonicky.

Milena mi mnoho let říkala, že chce umřít v šedesáti letech. „Proč tak brzy, proboha?“ ptal jsem se jí. „Chci umřít jako hezká ženská, ne jako stará baba,“ říkala mi. „Ne, to nesmíš říkat, to se nesmí říkat!“ oponoval jsem jí.

Zemřela šedesát let po svém narození ve svém přízemním jednopokojovém bytečku v Železném Brodě, v domě, který v tu chvíli už nepatřil ani jí, ani jejímu synu Honzíkovi.

Nedokážu si bez Mileny představit svůj život a práci v letech 2000–2024, nedovedu si bez ní představit Torst, Cherm, Galén, Pulchru.

Jiní by o ní ovšem mohli vypovědět jistě mnohem více a zajímavějšího než já.

Jan Šulc

Creative Commons

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons — Uveďte původ — Neužívejte komerčně — Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní licence. Licenční podmínky jsou dostupné zde: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.cs.

Dokáže překladatel vyplnit mezery v „zorném poli“ jazyka a literatury?

K SLEPÝM SKVRNÁM V PŘEKLADECH Z/DO ČEŠTINY

„Jak při překladu odstínit diference ve výchozím jazyce, které cílový jazyk »nezná«? Co si počít s ustálenými formulacemi či narážkami, které se váží k už dávno zapomenutým filmům, výrokům politiků či nejrůznějším kuriózním dějinným událostem, které výchozí jazyk uchoval? Jak převést historickou zkušenost, která se promítla do jazykového vyjádření, je-li zcela odlišná od zkušeností uživatelů cílového jazyka? Jak v cílovém jazyce »zviditelnit« místa, která tento jazyk nedokáže »uvidět«?“ — takto zněly některé z otázek, jež položili organizátoři mezinárodní konference *Slepé skvrny v literárních překladech z/do češtiny*, která proběhla ve dnech 22.–23. 4. 2024 na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Jelikož konference byla součástí výzkumně-vzdělávacího týdne Czech-in to Literary Culture II, podílely se na její organizaci kromě hostitelské instituce i Ústav české literatury a komparatistiky Univerzity Karlovy a partnerské univerzity ze zahraničí: Záhřebská univerzita, Univerzita v Udine, Jagellonská univerzita v Krakově a Slezská univerzita v Katovi-

cích. Vedle zástupců pořadatelských institucí se konference zúčastnili vědci z devíti pracovišť v České republice (Akademie věd ČR, Univerzita Pardubice, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích) a v zahraničí (Univerzita Loránda Eötvöse v Budapešti, Granadská univerzita, Univerzita Konstantina Filozofa v Nitře, Univerzita v Lublani, Univerzita Adama Mickiewicze v Poznani, Université Libre de Bruxelles).

Konference byla rozdělena do devíti bloků, které odrážely rozmanitost pohledů účastníků na ústřední pojem *slepých skvrn* v překladu. Po úvodních slovech zástupců Univerzity Palackého a hlavního organizátora programu Czech-in to Literary Culture **Jiřího Hrabala** poskytly konferenci teoretický rámec příspěvky přibližující translatologické aspekty prací George Steinera a Stanleyho Cavella. Další příspěvky lze rozdělit do dvou základních skupin. První skupina referentů přistoupila k problému „slepých skvrn" z pohledu nepřítomnosti některých autorů a děl na překladovém trhu určité země. Autoři těchto socioliterárně zaměřených referátů si položili za cíl vysvětlit, co a proč se do/z češtiny (ne)překládalo, případně jak a kdy byly „slepé skvrny" ve vzájemných literárních vztazích odstraňovány. Druhá skupina příspěvků odkazovala k „slepým skvrnám" ve smyslu částečné nebo nulové mezijazykové ekvivalence, a to na všech rovinách popsaných Dagmar Knittlovou v knize *K teorii a praxi překladu* (2000), tedy na rovině lexikální, gramatické, textové a pragmatické.

Vzhledem k mezinárodnímu složení většiny panelů poskytla konference možnost sledovat a srovnávat postupy při překladu české klasiky do francouzštiny, italštiny, polštiny, chorvatštiny a slovinštiny. Pozornosti se dostalo i výzvám spjatým s překladem v opačném směru, tedy do češtiny. Část referentů vycházela přitom z vlastních překladatelských zkušeností a pokoušela se rekonstruovat proces překladu s důrazem na konkrétní problematická místa. I když pochopitelně největší pozornost byla věnována překladu literárnímu, nechyběly i příspěvky k otázkám překladu odborné literatury (hlavně z oblasti historie, historie idejí a teologie) a literatury pro děti a mládež.

Jak již bylo dříve zmíněno, konference se uskutečnila v rámci výzkumně-vzdělávacího programu Czech-in to Literary Culture II. Cooperation within Blended Intensive Programme within Erasmus. Spolupráce univerzit z Olomouce, Katovic, Krakova, Udine a Záhřebu byla zahájena v roce 2022 a probíhá formou kombinovaných intenzivních programů (BIP), které zahrnují virtuální a prezenční část. Letos pro studenty partnerských univerzit bylo připraveno celkem pět specializovaných workshopů. BIP byl otevřen 22. března online workshopem „Literatura a překlad: Úvod do problematiky literárního překladu (angličtina do češtiny a čeština do angličtiny)", který vedli **Jitka Zehnalová** a **Ondřej Molnár** (FF UP v Olomouci). Během výzkumně-vzdělávacího

týdne v Olomouci následovaly čtyři prezenční workshopy, jež přímo navazovaly na příspěvky pronesené během konference: „Překlad, společnost a kostlivec ve skříni. Pozice překladů slovenské literatury v českém literárním poli“ (**Joanna Derdowska**, Slezská univerzita v Katovicích), „Česko-chorvatské slepé skvrny v literárních překladech 1948–1968 jako výraz dobové ideologie“ (**Matija Ivačić**, Záhřebská univerzita), „Co se nepřekládalo a nepřekládá z češtiny do polštiny? Cenzura a auto-cenzura ve vydavatelské a překladové praxi“ (**Dorota Bielecová** a **Natalia Palichová**, Jagellonská univerzita v Krakově) a „Vypravěčská perspektiva a fokalizace v italských překladech románu Jaroslava Haška Osudy dobrého vojáka Švejka“ (**Anna Maria Perissuttiová**, Univerzita v Udine). Během pobytu v Olomouci měli zahraniční studenti také možnost zúčastnit se četných kulturních akcí: projekcí v rámci filmového festivalu AFO, prohlídky historické Olomouce a prohlídky sbírek moderního umění v Muzeu umění.

Vzhledem k úspěchu, který sklidily dva první ročníky programu, můžeme čekat jeho pokračování v následujících letech. Další ročníky by se měly konat na univerzitách v Krakově, Katovicích, Záhřebu a Udine.

Aleksandra Wójcik

Creative Commons

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons — Uveďte původ — Neužívejte komerčně — Nezpracovávejte 4.0 Mezinárodní licence. Licenční podmínky jsou dostupné zde: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.cs.

Neidylický Bohumil Hrabal na mezinárodní konferenci v Nymburce

Mezinárodní konference *Bohumil Hrabal neidylický* s podtitulem „Přehlížené a ukryté aspekty jeho díla“ se konala 25.–27. dubna 2024 v Nymburce ke 110. výročí spisovatelova narození. Hlavními pořadateli byli Městská knihovna Nymburk, Fakulta humanitních studií UK, Evangelická teologická fakulta UK a Ústav dějin a archiv Univerzity Karlovy, osobně Jan Červinka, Jakub Češka, Pavel Hošek a Marek Ďurčanský.

Událost byla druhou mezinárodní hrabalovskou konferencí konanou v Nymburce, první byla na jaře 2017 s názvem *Schizofrenická historiografie*. Též byla vzdáleným echem pařížské hrabalovské konference z roku 2002. Provázána s ní byla nejen tematicky (Sylvie Richterová tehdy vůbec jako